

STAVBA BUDOV PRŮMYSLOVÉHO MUSEA PRO VÝCHODNÍ ČECHY V CHRUDIMI

Pavel KOBETIČ

Dne 22. ledna 1892 vyslovilo všech 27 přítomných členů obecního zastupitelstva v Chrudimi souhlas se stanovou "Městského průmyslového musea pro východní Čechy", ústavu, jenž měl dbát o "...zdokonalení a povzbuzení výroby průmyslové po stránce technické a zušlechťení po stránce umělecké..." současně s "...tříbením vkusu a šířením porozumění pro technickou dokonalost v nejširších vrstvách lidu..."¹⁾

Jeho počátky však nebyly nijak lehké, největším problémem muzea, jež navázalo na tradici zdejšího muzejního spolku založeného v roce 1865, bylo umístění sbírek. Obec přidělené provizorní místnosti v nové budově obchodní akademie brzy nestačily, již několik měsíců po zřízení muzea (3. června 1894) se objevily a postupně se stále více prohlubovaly (vedení obchodní akademie se mj. snažilo o navrácení muzeu přidělených místností) problémy s uložením (a vystavením) starších i nově získaných sbírkových předmětů. V polovině roku 1894 bylo již zřejmé, že otázku nových místností pro muzeum nelze řešit jinak, než stavbou nové muzejní budovy.²⁾

Na podzim 1894 došlo k ustavení zvláštní stavební komise. Ta již na své první schůzi dne 26. 11. 1894 připravila městské radě a obecnímu zastupitelstvu nejen přesný návrh (jeho autorem byl Dr. Karel Pippich) základní koncepce zamýšlené budovy, ale navrhla i vhodné místo její stavby: "Anketa usnáší se jednohlasně, aby v zájmu celého města, zvláště ale živnostnictva, postaveno bylo Průmyslové museum se stálou výstavou a tržnicí a sálem, který by sloužil občasným výstavám, přednáškám a účelům společenským a budiž požádána městská rada a obecní výbor, aby v této záležitosti s největší urychleností se jednalo a navrhuje se spolu městské radě, by v příčině komplexu u divadla se záložnou bezodkladně vyjednávala..."³⁾

Koupit tzv. záloženské pozemky se však chrudimské obci dlouho nedařilo (Občanská záložna stanovila pro obec nepřijatelné podmínky). K dohodě došlo až po více než šesti měsících; chrudimská obec nakonec za celý prostor, kde "...schází se všechen proud lidí, jdoucích od nádraží a vycházejících z města..." zaplatila 40 000 zl.⁴⁾

Současně se schválením koupě pozemků se obecní zastupitelstvo usneslo i na vypsání "konkurence" na plány a rozpočty nové budovy. O zaslání stavebního programu (podkladů ke konkursnímu řízení)⁵⁾ projevilo zájem údajně přes 50 odborníků, konkursní komisi, v níž dne 22.10.1895 kromě zástupců obce (Dr. Bureše, Dr. Figara, K. Svobody) a muzea (K. Láblera a Dr. Pippicha) zasedali chrudimský rodák, prof. pražské Techniky, J. Pacold, arch. F. Schmoranz a za spolek architektů a inženýrů v Praze arch. Jan Vejrych, bylo však k posouzení předloženo jen návrhů sedm. Z nich pak čtyři pro nedodržení programu a jiné závady byly vyřazeny.

Z posuzovaných návrhů "Dle programu", "Našim Athénám" a "dva trojúhelníky v kruhu" pak zcela jednoznačně první cenu získal poslední jmenovaný návrh a jeho autoři - architekti Alexander Tandler a Josef Thiele z Drážďan - obdrželi 600 zl. Zbývajícím dvěma návrhům (resp. profesorům státní odborné školy v Plzni J. Šulovi a B. Štrébloví) byla udělena cena druhá - a 400 zl.⁶⁾

Ačkoliv se návrhu "dva trojúhelníky v kruhu" dostalo od komise mimořádného uznání (a jeho autorům nemalé finanční odměny), chrudimské Průmyslové muzeum podle něho stavěno nebylo. Porota ještě v den konkursu zpochybnila zadání stavebního úkolu (za nevhodné a neekonomické označila požadavek stavebního programu vestavět stávající budovu čp.85/IV do nového muzejního objektu) a stavbu podle oceněného projektu nedoporučila.⁷⁾ Přepřacovaným projektu pověřilo o dva dny později muzejní kuratorium jednoho z členů komise - arch. Jana Vejrycha.⁸⁾

Vejrychův muzejní komplex se podle tzv. provizorního plánu z konce roku 1895 měl "skládat z hlavní budovy určené jedině pro sbírky a to v křídle proti divadlu při mlýnském náhonu, která v přízemí obsahovati bude též vysoké místnosti pro tržnici a stálou výstavu...budova příčná (želová)...obsahovati bude velký sál výstavní, bez něhož se žádné museum obejítí nemůže, který však má též občasně sloužit účelům reprezentačním...vedle výstavního sálu bude ještě umístěn menší sál přednáškový...křídlo levé při Chrudimce (za divadlem) určeno pro místnosti kancelářské a byty úředníků..."⁹⁾ Definitivní plán nového chrudimského muzea byl schválen v polovině roku 1896, projekční práce dokončil arch. Vejrych v srpnu 1896.¹⁰⁾

Bezprostředně po dokončení stavebních plánů a rozpočtů budoucího muzea podala chrudimská obec žádosti o udělení finančních příspěvků ze strany země a státu, k jejich podpoře byly do Prahy a Vídně vyslány i zvláštní delegace.¹¹⁾ Stát však subvenci počátkem roku 1897 neudělil, jednání s reprezentanty chrudimského okresu v listopadu 1896 byla rovněž neúspěšná,¹²⁾ situace se změnila až v únoru 1897, kdy se podařilo získat příslib zemské subvence. Dne 16. února

Dr. K. Pippich starostovi Josefu Klimešovi telegraficky mohl totiž sdělit: "*Po těžkém zápase, který do novin se neuveřejní, povolena stavební subvence muzejní 60 000 zl. ve třech letech splatná...*"¹³⁾

I přes udělení zemské subvence (definitivně povolena byla sněmem 9.3.1897 a uvedena v život výnosem zemského výboru ze dne 20.4.1897 - č. 18943) chrudimská obec definitivně rozhodnutí o stavbě muzejní budovy stále oddalovala (i přes úsporná opatření, jež provedl arch. Vejrych ve stavebních rozpočtech v této době, bylo totiž nutno z prostředků obce na stavbu muzea vyčlenit částku 140 000 zl.).¹⁴⁾ Trvalo tedy ještě řadu měsíců, než 8.7.1897 bylo ve schůzi obecního zastupitelstva na základě zdůvodňující zprávy muzejního referenta Dr. Pippicha a po zprávě o finančním zabezpečení akce jednohlasně všemi 31 přítomnými členy zastupitelstva rozhodnuto: "*...ať se bezodkladně přikročí ku stavbě muzea dle plánů schválených a ať se městské radě uloží, aby ihned zavedla ofertní řízení ku zadání stavby a prací řemeslnických...*"¹⁵⁾ Nyní již tedy nic nemělo bránit tomu, aby stavba první části chrudimského muzejního komplexu - sbírkové budovy čp. 86/IV - byla zahájena.

*

Stavbu "renesanční" budovy řídila stavební komise, v níž kromě všech členů předsednictva kuratoria muzea (tj. J. Klimeše, V. Pošusty, Dr. K. Havelky, Dr. K. Pippicha, Dr. J. Sýkory, K. Láblera, K. Svobody, J. Posita a od roku 1898 i V. Červenky a F. Ksáksa) zasedal i zástupce okresu Dr. J. Figar, zástupce Obchodní a živnostenské komory v Praze V. Rychlík a městský stavební správce E. Šafránek.¹⁶⁾ Stálý dohled nad stavbou měl a stavební kancelář vedl (tento úkol přijal s určitými výhradami) ředitel muzea, bývalý stavební praktik, Josef Posl.¹⁷⁾ Občasný stavební dohled z pověření zemského výboru království Českého měl i zemský inženýr F. Kos.

Před zahájením stavby musela stavební komise vyřešit tři důležité problémy. První vznikl při realizaci konkursního řízení na zadání hlavních stavebních a s nimi spojených řemeslnických prací (stavitel Alois Prokop podal protest proti zadání všech nejdůležitějších prací - zednických, nádenických, tesařských a většiny kamenických - chrudimskému staviteli Janu Tomáškoví).¹⁸⁾ Další otázkou, jež musela být řešena před zahájením stavby, byl problém regulační čáry (požadavek veřejnosti podporovaný i jednatelem muzea K. Láblerem posunut stavbu budovy o 1 metr z hlavní ulice nebyl nakonec akceptován)¹⁹⁾ a na poslední chvíli před zahájením stavby muzea se musela změnit (zmenšit o 1 metr) po protestech zdejších mlýnářů i konstrukce výstupu schodištní zdi při náhonu.²⁰⁾

Povolení ke stavbě "renesanční" budovy muzea bylo chrudimskou obcí vydáno dne 2. září 1897,²¹⁾ povolení ke zřízení schodištního výstupku z muzejní budovy přes taras řeky Chrudimky do mlýnského náhonu okresním hejtmánstvím 19. října t.r.²²⁾ V té době však již byly stavební práce v plném proudu: 23. srpna se začala bourat stará budova čp. 86/IV, 6. září se již prováděly výkopy při hlavní

